

Roke

Ti, Sergej, ti si intelektualec, ti si vlijuden. Prav zato tudi molčiš in me ne vprašuješ. Toda tukajšnji fantje, oni iz tovarne, oni udarijo kar naravnost: "No, Vaska, si se napojil prav do konca prstov?" Govorijo o mojih rokah. Misliš, da nisem opazil, kako si jih pogledal in hitro odvrnil pogled. In tudi v tem hipu se trudiš, da se ti oči ne bi ustavile na mojih rokah. Prav dobro te razumem, brat - to počneš iz obzirnosti, ker me nečeš gnjaviti. No, pravi kar poglej jih, poglej, nič za te. Ne bom ti zameril. Vrh tega je tudi gotovo, da kaj podobnega ne vidiš vsak dan. To, prijatelj moj, to ni zaradi pijače. V restnici redko pijem, to se mi dogaja največ takrat, kadar sem v dobri družbi ali pa ob posebnih priložnostih, kot je tale dan se s tabo. Midva skupaj, človek si ne more kaj, da takega srečanja ne bi zalil. Jaz, brat moj, se spominja m vsega. Tudi se naju oba skrivaj opazovali in kako v tistih časih... Tudi tistim belim zajcem, in kako smo za... slav... Misliš, ko si govoril na mi... in me p... roko - ... sem bil zraven - in... si rekel... roken'... vidite..." Da. Daj no, ... zvrni... drugače... lenico in ti jo zlijem za vrat.

Pozabil sem, kakšen je medicinski izraz za tole drhtavico. Toda zapisal sem si, takoj ti bom p... tako torej, ... je ... to tega prišlo? Po nesreči. Da pa ... vso stvar po vrsti, ... ti najprej povem, da se me po dem... ciji v zmagovitem letu ... tako poslali v tovarno, kjer sem delal, ko sem bil še mlad.

... se, da se mi tam kot heroju ... izkazovali ... in polag tega sem bil ... ti je ter za ... delavec. Seveda sem kdaj pa kdaj moral tistim, ki so bili tega potrebni, pomagati njihove moči... času, ko ... naglo širilo ra... se se toliko in tako dobro borili in toliko in tako dobro gospo... da sedaj ni niti kruha niti hrena..." ... naredil konec. Vedno sem bil za to, da ... trd. Pri meni ni prostora za tiato ... mehkoto, podob... truhovi sredici. Da. Ti, zvrni ga, ne čakaj, da tudi jaz izpraznim svoj kozarec. Tam sem delal komaj kakšno leto. Bom, kar enkrat me pokličejo na okrajni komite.

"Na, mi rečejo, tu imaš potni nalog, Malinin. Partija, Malinin, mi pravijo, te mobilizira v vrste naše slave Posebne komisije za borbo proti kontrarevoluciji. Želimo ti, pravijo, uspeh v boju proti svetovni buržoaziji, in globoko se prikloni pred tovarišem Džeržinskim, če ga vidiš." Tako oni, in jaz? Jaz, jaz sem član partije. "Razumem, rečem, izvršil bom povelje partije. ... potni nalog, tekel v tovarno, rekel fantom nasvidenje in se odpravil. Med potjo mi v sanjah domišljam, kako bom

Je je to res, in sedim ter pijem in venomer mi prihajajo
sumnosti v glavo: kako me je pokojna mati vodila v vasko
catho in kako sem poljubljal roko našemu popu, očetu Va-
lentinu in on - bil je že starec - me je klical z enakim
imenom. Da-a. No, šel sem po prvega in z njim opravil. Vrnil
sem se, vzel cigareto, potegnil nekaj dimov in potem opravil
s drugim. Zopet sem se vrnil, nekaj popil in ne vem kakaj mi
je postalo slabo. "Čakajte, fantje, sem rekel, takoj se vrnem."
Mavzerico sem položil na mizo in šel ven. Preved sem pil, sem
pomislil. Viskvil si bom prst v usta in to mi bo pomagalo,
potem se bom umil in vse bo zopet v redu. Vse sem tako storil
a mi ni pomagalo.

Je ze v redu, si mislim, naj gre k vragu, takoj bom opravil -
in potem spet, izel sem puško in šel po tretjega. Bil je še
mlad, čvrste postave in lep. Orem za njim po hodniku, gledam,
kako privzdiguje svojo dolgo sutano, ko stopa po stopnicah in
meni je nekako veliko pri srcu in niti ne razumem, kaj se godi.
Stopila sva na dvorišče. Tedaj dvigne glavo ter opazuje nebo.
"Naprej, očka, rečem, pusti pokrajino, 2 molitvi jo si, tako
ali tako rajši je zagotovil." Tako sem se malo pobelil, da mi se
nekoliko spomnil. Tada ne vem kakaj. Se nikoli se mi ni zgodil-
lo, da bi bil govoril s obsojencem. Pustil sem ga tri korake
pred sabo, kakor je določeno, nameril puško med njegovi lopaceli
in ustrelil. Sam dobro veš, kako je mavzerica požena nazaj -
pravi toj. Sinek pa ti skoraj odtrže roko od ramena. Kakor
hitro zopet pogledam usreljenega popa, vidim, da se je obrnil
in da gre proti meni. Drži, da s to rečjo ni vedno onako
nekateri se takoj zgrdijo na hrbet, drugi se vrtijo na mestu
kot vrtnarje in dogodi se, da začnejo celo hoditi, opotekajo se
kot pijanci. Tada tale je s kratkimi koraki šel nazaj, kot da
bi plaval v dolgi sutani in kot da ne bi bil ustreljal nanj.

"Kaj te prijemi, očka, sem rekel, stoji." Se eno sem mu pogledal
v prsi. Tada on je na široko odprl sutano in jo raztrgal, prsi
sta krvave in nakodranje. Še vedno stopa proti meni in kriči na
vse glas: "Ustrelili, antikristi! Ubi, me, mene, svojega Krista!"
Tedaj sem izgubil glavo in ustreljal še in še. On še vedno hodil
da njem ni niti krvi niti rane in molil: "O Gospod, ti si pre-
stregel kroglo, ki so mi jo namenile črne roke. Zato sprejmem
to kalvarijo. Še, se žive duše vendar ne ubije!" In še nekaj
podobnega... Ne spominjam se več, kako sem izpraznil saržer
le ena stvar je, za katero vem: zgrešiti ga nisem mogel, saj
sem streljal iz neposredne bližine. Pokonci stoji pred mano,
oči se mu svetijo kot volku, prsi ima razgaljene, nad njegovo
glavo pa sem zagledal nekaj, kot bi se ščarilo - šela počneja
sem se spomnil, da je stal v svetlobi in da je bilo ob sončnem
zahodu. "Tvoje roke, zakriči, tvoje roke so krvave! Pogledaj
svoje roke!"

Tedaj sem odvrnil mavzerico na zemljo in stekel v čuvajnico:
blizu vrst sem nekoga prevrnil, vstopil sem, fantje me gledajo
kot noroga in se rečijo. Pograbil sem puško s stojala in
zakričal: "Feliks me! Ožrtinskemu ali pa vas na mesto
postrelim!" Potem so mi vzeli puško in me naglo odbeljali.
Vstopil sem v njegovo pisarno, se intrgal tovarišem in tre
uob se po vsem talecu sem mi jedrjaje dejalo: "Ustrelili me,
Feliks Edmundovič, ne morem ubiti popa." Tako rečem in da
zgrudim, ker se ne spominjam ničesar več.

Izvedel sem se v bolnišnici. Zdravniki so rekli: "Živčni šok." Reči moram, da so me negovali dobro in skrbno. Imel sem vsega, skrb in čistoto in hrano, za katero je bilo tisti čas težko. Vsa so pozdravili, toda roke, kot vidite, se mi tresejo. To more biti od šoka, ki se je ustavil v njih. Govada so me potem odpustili iz ČEKA. Tam rok, kot so moje, ne potrebujejo. Tudi mi bilo govora, jasno, da bi se vrnil k stroju. Poslali so me v tovarniško skladišče. Kaj zato, saj tudi tu človek lahko kaj stori. Res je, da različnih papirjev in odrokov ne pašem jam, zaradi rok. V ta namen imam pomočnico, majhno deklo, ki se res dobro snajde. In tako sedaj živim, srečno.

Kar se tiče onega popa, sem počneje izvedel, kaj se je obrazil. Nikakršan čudež ni bil. Med tem, ko sem si pragnel slišati, se fantje isvekli barier iz zveznice in ga nadomestili z drugim, v katerem so bili blapi naboji. Kakakšna šala, torej. Ne zamerim jim, bili smo mladi; tudi njim se ni zdelo nore, domislili so si pač. Ne zamerim jim, če moje roke sedaj niso za nobeno rabo več.

¹Čeka - českoslovaška komisija za borbo s kontrarevolucijami in spekulacijami - izredna komisija za borbo s protirevolucijo in spekulacijo. Počneje se je imenovala ČPJ.

²prvi šef Čeka

³tu avtor misli vojno od 1914 do 1918 (z Nemčijo) in revolucijo od 1917 do 1921.

Po prevodu iz Figaro littéraire, 25.9.1965, prevedel M. Poljanec.

Novelo Roke je napisal sovjetski pisatelj Julij Daniel in jo pod psevdonimom Nikolaj Arčak lausko javno objavil v nekaterih zahodnih časnikih. Je eden izmed obeh pisateljev, ki so jima letosnje simo sodili v Moskvi zaradi protisovjetske propagande in agitacije ter zaradi objavljanja svojih del v tujini (na Z a h o d u) in pod psevdonimom. To je bila tudi osnovna točka v obtožnici. Vendar se na večdnevem procesu tožitelj nebrali se celo vrsto "neovrgljivih" dokazov za njuno protisovjetske napade. Govorili so tudi o noveli Roke. Zagovornik je dokazal, da delo ne vsebuje nikakršnih protisovjetskih misli, nekar je javna točilka in literarna kritičarka Kadrina dejala, da je treba samo pogledati, "s kakšno močjo in nena- vadno prepričljivostjo izrazov je Daniel opisal prizor svro- ljanja". Otrsko, ki bi je bil vesel vsak pisatelj, je torej navedla kot dokaz za protisovjetsko bistvo novele. Podobno se Daniela obtožili, da je antisemit, ker neka njegova oseba reče stavek na račun Židov, - po rodu pa je pisatelj sam Žid. Za antisemita je Kadrina obtožila tudi Andreja Sinjavskega, češ da si je za svoj psevdonim izbral židovsko ime (Abraham Tertz) in

hotel tako samega sebe pokazati kot antisemita. Ze po teh dveh obtožilnih točkah si lahko predstavljamo, na kakšnem nivoju je proces, ki se je končal z ostro obsodbo obeh pisateljev (pet in sedem let strogega zapora), potekal.

O procesu smo tudi v našem časopisju mogli prebrati nekaj informativnih člankov. Mnogo bolj zgovorni so bili časniki za mejo, ki so poleg ostrih protestov najvidnejših kulturnih in političnih osebnosti objavljali tudi prevod za prevodom del obeh pisateljev. Vendar je tudi naše Društvo slovenskih književnikov poslalo Zvezi sovjetskih pisateljev brzojavko, v kateri izraža zaskrbljenost zaradi takega postopka. Zaskrbljenost je sicer v tem primeru vse prešibek izraz, a vendar je tudi ta brzojavka vsaj skromen prispevek ostali množici protestov vsega kulturnega sveta.

M. Poljanec

Proces proti Danielu in Sinjavskemu bo nekoč skoraj pozabljen, nikoli pa tega ne bosta mogla pozabiti prizadeta pisatelja, ki bosta po vsej verjetnosti morala odsedeti nekaj, če že ne vse kazni. Četudi jima vsi protesti ljudi različnih nazorov iz številnih dežel kazni niso mogli zmanjšati, vsekakor verjamemo v moralno moč duhovnega bratstva ljudi in tudi mi odločno obsojamo ozkosrčnost in neutemeljenost sovjetske protipisateljske obtožnice.

Uredništvo Kapela